

HART VAN DE STAD KRANT

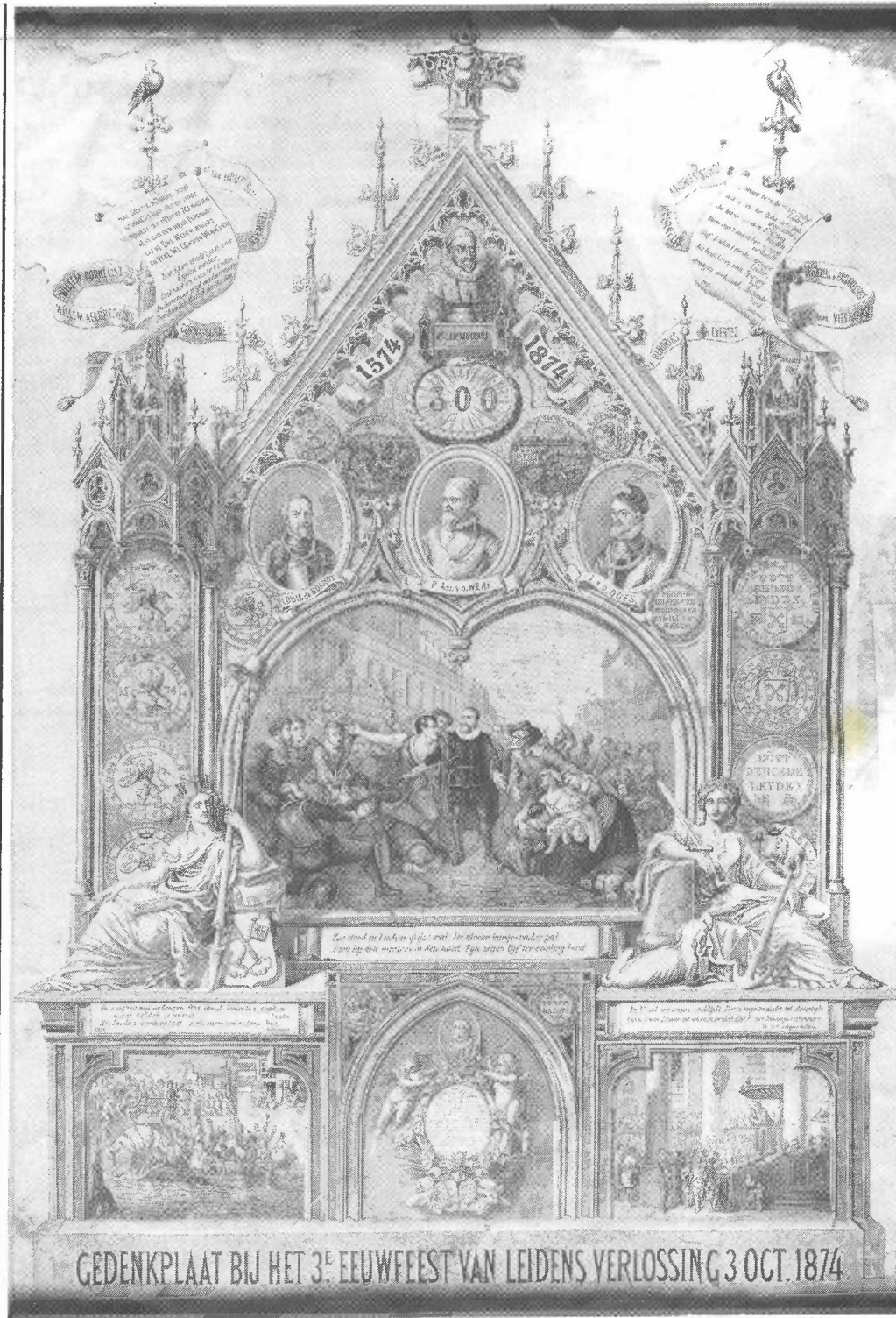

Een uitgave van de Vereniging
voor de Pieters- & Academiewijk
en Levendaal-West

Redactie: R.J. van Cruijssen
J.J.M. Gerritsen

Lay-out: J.J.M. Gerritsen

nummer 38
september 1986
oplage 2250 exemplaren

GEDENKPLAAT BIJ HET 3° EEUWFEEST VAN LEIDENS VERLOSSING 3 OCT. 1874

**Aan de 3 October Vereniging
van harte gefeliciteerd met Uw
100 jarig bestaan**

EEUWFEEST 3 OCT. VERENIGING

Het is merkwaardig, dat Leidens Ontzet van 1574 nog steeds zo intens leeft, dat ruim 20.000 mensen zich laten inschrijven voor haring en wittebrood.

Vraag de Leienaar wie Burg. v.d. Werf, Boisot, van der Does en van Hout zijn, ze zullen het zo vertellen.

Vanaf 1574 élk jaar de Dankdienst in de Pieterskerk.

Wat is toch de reden en de achtergrond, dat 't ruim 400 jaar geleden Ontzet nog zo leeft. Vergelijk dat eens met de bevrijding van recenter datum 5 mei 1945: er komt vrijwel nergens een groot feest van de grond. Hutspot met klapstuk, de stad ruikt naar uien, en door heel Nederland wordt het met 3 okt. op tafel gezet.

Het is de verdienste van de 3 October Vereniging, dat dit feest in onze dagen zo uitbundig gevierd wordt en dat het de laatste jaren weer enorme aandacht krijgt in het buitenland, via de ambassades en de Nederlandse kolonies daar.

Het is de verdienste van alle mensen, die actief zijn in de 3 Oct.Ver.: hun maandenlange inspanningen om alles zo goed mogelijk te doen slagen van de sfeervolle herdenkingen 's morgens met het uitreiken van haring en wittebrood, de aubade bij het beeld van Burg. v.d. Werf, de dankdienst in de Pieterskerk, de grootse optocht 's middags, tot het laatste hoogtepunt het enorme vuurwerk 's avonds.

Het is een felicitatie van harte waard.

De Vereniging voor Pieters- en Academiewijk en Levendaal-west, die zelf dit jaar haar 10-jarig bestaan herdenkt, wil als blijk van waardering en dank aan Sted en Jubilaris een huldeblijk aanbieden in de vorm van een plantenmozaiek bij het talud vóór het standbeeld van Burg. v.d. Werf en daarmee in ere herstellen, wat er tot in de vijftiger jaren gelegen heeft.

Het is aan de medewerking van de wethouder, de heer Kuipers, en de Directie Groen van de gemeente te danken, dat dit mozaiek van blijvende aard zal zijn.

De wijkvereniging zal het Wapen van Leiden, in planten neergelegd, aan het stadsbestuur en aan het bestuur van de 3 Oct. Ver. Vereniging aanbieden, direct na hun beider aankomst in het v.d. Werfspark tijdens de fakkeloptocht op 2 oktober a.s.

R.J. v. Cruijsen

ELECTROTECHNISCH BUREAU

van cleef

VOOR DIENSTBETOON EN VAKMANSCHAP
LEIDEN

BOTERMARKT 24 - 25 TELEFOON 122669
BREESTRAAT 171 TELEFOON 131728

Restauratie Waalse Kerk in oktober voltooid

In oktober 1986 komt de restauratie gereed van de Waalse kerk aan de Breestraat, gelegen naast de Stadsgehoorzaal. Twee jaar zullen de herstelwerkzaamheden dan hebben geduurd. Naar aanleiding van de voltooiing van deze restauratie schenken we hier enige aandacht aan de geschiedenis van het gebouw en aan het herstel ervan.

Al in 1276 werd op de plaats waar nu de Waalse kerk staat een kapel gewijd. Ter vergelijking: de Romaanse kapel waaruit tenslotte de Pieterskerk zou groeien werd gewijd in 1121. De kapel aan de Breestraat maakte deel uit van een zogenaamd gasthuis, het Catharinagasthuis. Zo'n gasthuis bood onderdak en voedsel aan doortrekkende armen, zwerfers, maar op den duur ook aan inwonende bejaarden, zieken en behoeftigen. Een soort verzorgings- en verpleeghuis dus. Het Catharinagasthuis zal omstreeks 1250 gesticht zijn. In de 14de en 15de eeuw onderging het grondige verbouwingen en uitbreidingen. Omstreeks 1600 besloeg het de grond tussen Breestraat en Rijn, waarop nu de Gehoorzaal, de Waalse kerk en het Vrijtijdscentrum staan, alsmede de basisschool en de voormalige Stadsapotheek aan de Aalmarkt. De kapel vormde het architectonisch centrum van dit complex. Hierin vonden tot Leidens beleg (1573-4) dagelijks missen plaats, hoofdzakelijk voor hen die in het Gasthuis verbleven.

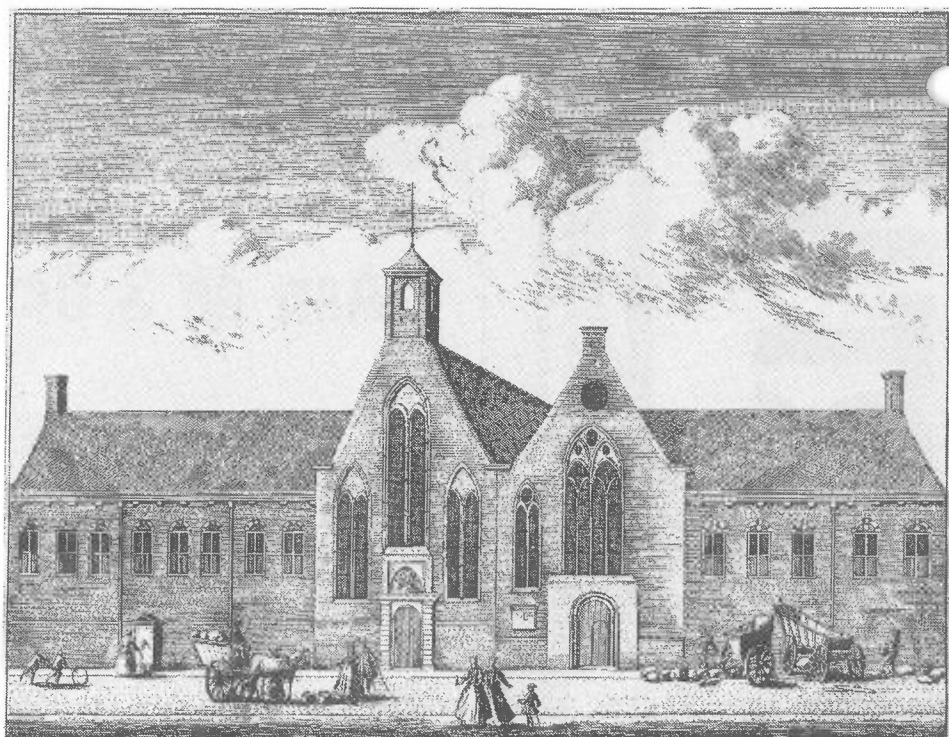
Het Catharinagasthuis, gezien aan de Breestraat. Toestand met twee topgevels (1635-1739).
Uit: Rhyndlands fraaiste gezichten, Amsterdam 1732, no. 86.
Kopergravure.

Het Catharinagasthuis bleef tot 1799 als verzorgingshuis bestaan. Maar aan de missen kwam waarschijnlijk tegen of in 1573 een einde. In april van dat jaar verboden de Staten van Holland de rooms-katholieke eredienst. Een kwart eeuw werd de kapel niet voor godsdienstoefeningen gebruikt. Toen in 1604 door de enorme immigratie in Leiden dringend behoefte aan protestantse kerkruimten bestond, werd de Gasthuiskerk voor de hervormde predikdienst ingericht.

Tot dan toe hadden er langs de muren nog bedsteden gestaan van waaruit zieken eertijds de mis hadden gevolgd.

Vanaf 1604 werd de Gasthuiskapel dus een hervormde kerk. In 1638 werd het medegebruik ervan toegestaan aan de Waalse hervormden. Uit de Zuidelijke Nederlanden stroomden namelijk zoveel frans-talige hervormden Leiden binnen, dat voor de franstalige of Waalse hervormde kerk, gesticht in 1584, het eigen kerkgebouw, de Vrouwekerk aan de Haarlemmerstraat, te klein werd. Na twee eeuwen, in 1733, was dit medegebruik niet meer nodig. Maar toen de Vrouwekerk in 1819 wegens bouwvalligheid voor diensten gesloten werd, betrok de Waalse kerk opnieuw de Gasthuiskerk aan de Breestraat, nu als haar enige kerkgebouw. Daarheen werd ook het orgel uit de Vrouwekerk overgebracht.

De Gasthuiskapel was oorspronkelijk een éénbeukig gebouw onder zadeldak. In 1635 werd de kapel vergroot door de aanbouw van een even grote tweede beuk aan de oostkant. De tussenwand werd weggebroken en vervangen door vijf zuilen. Sinds 1635

had het gebouw bij gevolg twee topgevels naast elkaar aan de Breestraat. Die toestand ziet men op 17de- en 18de-eeuwse prenten. Na een eeuw, in 1739, werd de façade echter grondig gewijzigd. Het torentje boven de oude, linker topgevel werd vervangen door een sierlijk koepeltje voor de luidklok. Aan de gevel verschenen natuurstenen ornamenten (nog aanwezig), alles in Franse barokstijl. De tweede, rechter topgevel, uit 1635, werd weer afgebroken, maar met behoud van de tweede beuk zelf en van de toegang. Op de plaats van de afgebroken gevel werd de dwarsbouw van het Gasthuis gereconstrueerd zoals die links en verderop rechts langs de Breestraat lag. In die dwarsbouwen waren tot 1799 ziekenzalen. De ironie wil, dat van de dwarsbouwen langs de Breestraat momenteel alleen nog het gereconstrueerde stukje uit 1739 rest: Breestraat 64. Het bevat nu de consistoriekamer en de kosterwoning.

Wat het interieur betreft: in 1883 werd de rechter beuk met een wand afgescheiden van het oude schip. In de rechter ruimte werd de Waalse Bibliotheek ondergebracht. Maar al in 1890 werd vanwege de brand in de Stadsgehoorzaal de boekerij weer verhuisd, nu naar Pieterskerkhof 40. Door de herbouw en uitbreiding van de Stadsgehoorzaal in 1890 moest de Waalse kerk inkrimpen en voor haar consistoriekamer en kosterij ruimte vinden binnen haar tweebeukig complex. Ze bracht die onder in de rechter beuk: de consistoriekamer vooraan aan de Breestraat, waar ze nog steeds is, de kosterij daarachter en -boven, in de voormalige ruimte van de bibliotheek. Tevens werd in 1890 de bakstenen beklamping voor de kerkfaçade aangebracht, die er ook nu nog staat, niet bepaald een sieraad.

Vanaf het midden van de 20ste eeuw werd restauratie van het hele complex steeds noodzakelijker. Reeds in 1973-4 werden omvangrijke herstelwerkzaamheden aan toren en dak uitgevoerd. Na lange voorbereidingen kon in oktober 1984 met een hernieuwde restauratie begonnen worden. Het doel was intussen teruggebracht tot dat van een cascoverbouwing: herstel en consolidatie van fundamenteën, muren, daken en bouwkundig verband. Steunbalken waarop het dak van de kerk steunde moesten worden vernieuwd, de grote trekbalen vervangen, en een loze muur, geplaatst voor de lange westkant, afgebroken. Een grote tegenvaller bleek in de toren te schuilen: houten balken waarop het koepeltje rust bleken, na verwijdering van dekplaten, ernstig verrot. Hier moest een nieuwe stalen constructie ingebracht worden. In de toren werd de klok luidbaar gemaakt. In de rechter beuk werd de kosterij van 1890 uitgetrokken en vervangen door enige moderne nevenruimten. De kosterwoning werd binnen de rechter beuk totaal nieuw opgetrokken, aan de Breestraat tot twee hoog.

Aan het kerkinterieur zal niet veel veranderen. De voornaamste wijziging is, dat in het doophek recht voor de preekstoel een doorgang gemaakt is van de dooptuin naar het middenschip. Voorheen was het doophek geheel gesloten. Dit betekende, dat predikant en kerkeraad, wanneer ze voor het avondmaal naar het middenschip wilden komen, eerst de preekkerk moesten verlaten om langs een andere deur weer binnen te komen. Dat is nu verholpen.

Gezicht op de preekstoel in de Waalse kerk aan de Breestraat, april 1984, vóór de aanvang van de restauratie 1984-6. Opname Mw. Masson, Leiden.

Twee jaar heeft de Waalse kerk haar diensten gehouden in het International Centre, Rapenburg 6. In 1984 heeft ze ook haar 400-jarig bestaan niet in haar eigen gebouw kunnen vieren. Met blijdschap zal ze eind oktober in de kerk aan de Breestraat terugkeren. Het orgel zal na restauratie volgen in 1988. Wie het leeuwendeel van de zorgen voor deze gehele restauratie gedragen heeft, ook de financiële, is J.W. Heringa, president-kerkvoogd, voorzitter van de kerkeraad en van de restauratiecommissie.

H.J. de Jonge

Tienjarig bestaan Wijkvereniging

Dit jaar bestaat de Wijkvereniging tien jaar. Het bestuur heeft gemeend dat deze gelegenheid niet ongemerkt voorbij moet gaan. Het idee daarbij is om niet een feest of iets dergelijks te organiseren, maar om iets tastbaars ter verfraaiing van de wijk neer te zetten. Met 3 oktober in het vooruitzicht en gezien het 100-jarig bestaan van de 3 October Vereeniging dacht het bestuur, dat aanbieding aan de Gemeente van (-gedeeltelijke- betaling van) een bloemen- en plantenmozaiek in de vorm van het Leidse wapen onder aan het monument van Van der Werff in het Van der Werffpark een aardige geste zou zijn. De Wijkvereniging heeft hierover de Gemeente benaderd en deze heeft laten weten het aanbod graag te aanvaarden en het verdere jaarlijkse onderhoud voor zijn rekening te willen nemen. Het mozaiek zal nu eind september door de Gemeente worden gerealiseerd en tijdens de taptoe op 2 oktober door de Wijkvereniging aan de Gemeente en de 3 October Vereeniging worden aangeboden.

J. Wieles.

VOOR AL UW DRUKWERK

- . BOEKDRUK . LICHTDRUK
- . KLEIN-OFFSET . FOTOCOPIE

VAN DER LINDEN's DRUKKERIJ
EN REPRODUCTIE-INRICHTING B.V.
VLIET 4a - 6, 2311 RE LEIDEN - TEL. 071 - 120815

nu ook voor de
lunch en een
kleine ind. hap

Noordeinde 51 Leiden
Tel. 071-123524

Van Friese Stok
tot Friese Bolf
van Leidse Bull
tot Boerengrof
U vindt dit alles
en nog veel meer
bij ' Friese Bakkertje

GROENHAZENGRACHT 10 LEIDEN

De Woonwinkel
van het
STOKPAARDJE

een winkel voor
mensen die van
wonen weten

Doezastraat 2 Tel. 132105

nic. de tombe

pieterskerkchoorsteeg 11 — leiden
telefoon 122184

Leids schilder- en tekengenootschap
"ARS AEMULA NATURAE"
Pieterskerkgracht 9, Leiden.

dag- en avondkursussen:

- . akwarelleren, . tekenen,
- . modeltekenen, . etsen,
- . boetseren, . schilderen.

inlichtingen: telefoon 071 - 140784

4klokhuis

breestraat 116 leiden tel 12005

off. dealer: arabia,
stelton, guzzini

RESTAURANT
DE
BISCHOP

KLOKSTEEG

7

2311SK

LEIDEN

TEL.

071-125024

DAG. GEOPEND vanaf 17.00 uur

MELDPUNT ANTI-DISCRIMINATIE

Op 12.9. is in de Leidse Rechtswinkel het Centraal Meldpunt Anti-Discriminatie geopend. Het Meldpunt zal zich actief inzetten voor de bestrijding van discriminatie in de Leidse samenleving. De ingezette middelen lopen uiteen van het registreren van de klacht tot het nemen van juridische stappen.

Het Meldpunt is van maandag t/m vrijdag, van 10 tot 16 uur, bereikbaar onder telefoonnr. 071 - 120903. Wil men liever persoonlijk de discriminatieklacht toelichten, dan kan men terecht op de spreekuren van het Meldpunt op maandagmiddag van 13 tot 15 uur en donderdagavond van 18.30 tot 20.30 uur in de Ketelboetersteeg 10.

Ter gelegenheid van de opening wordt in de Rechtswinkel een expositie gehouden met als thema "Discriminatie". De expositie bestaat uit een twintigtal cartoons, beschikbaar gesteld door 11 cartoonisten en is overdags gedurende de maand september te bezichtigen op het adres Ketelboetersteeg 10.

VOOR
schrijfmachines

wolfslag

Kantoormachines
en -meubelen bv

Speciaalzaak in
schrijfwaren

Breestraat 122 -124
Breestraat 145
Leiden tel. 123211

Schansen en Schransen

Leiden belegerd en ontzet

Onder bovenstaande titel hebben 2 studenten van de Reinwardt Academie i.s.m. het Leidse Gemeente Archief een tentoonstelling georganiseerd.

Archiefmateriaal en fotoreproducties laten een overzicht zien van deze roemruchte periode uit de geschiedenis van Leiden.

Na een algemene inleiding volgt het eerste beleg en de korte rustperiode daarna. Behandeld worden ondermeer de politieke situatie, de verdediging en het noodgeld. De nadruk van de tentoonstelling ligt op het tweede beleg en het ontzet door de Geuzen op 3 oct. 1574.

Aspecten als waarom eten we huts-
pot, hering en wittebrood komen
uitvoerig aan bod.

Er wordt niet alleen gebruik gemaakt van archiefstukken, maar ook van dia's, vlaggen en kostuums.

Kortom een tentoonstelling die je gezien moet hebben.

Periode: 19.9 t/m 11.10. 1986

Plaats: "Vlietpanden", Vliet 45

Open : di-vr 12 - 16.30

za 10 - 12

do-avond 19 - 21

Toegang: gratis

Catalogus verkrijgbaar.

Horeca overlast

Sinds enige tijd worden er in onze wijk met de regelmaat van de klok nieuwe horeca-ondernemingen gevestigd in de vorm van eetcafé's, koffieshops en restaurants. Ze worden veelal gevestigd in leegkomende winkels en bedrijfspanden. Sommige van deze zaken geven voor de omwonenden flinke overlast: te denken valt hierbij b.v. aan de koffieshop 'Happy' op het Noordeinde, waar de politie bij een recente inval soft drugs in beslag heeft genomen. Geven sommige zaken op zich al overlast, daarnaast treedt in sommige delen van de wijk ook nog een grote concentratie van dit soort zaken op, b.v. in de aanlooproute naar het universitaire Witte Singel-Doelen complex. Tenslotte vloeit de overlast mede voort uit het feit dat horeca-ondernemingen zich nu ook vestigen in

(delen van) straten, die een sterk woonkarakter hebben; een voorbeeld hiervan is de vestiging van een restaurant op de hoek Kaiserstraat-Boisotkade.

Nu leveren overigens niet alle horeca-vestigingen overlast op en feitelijk horen ze ook bij een binnenstad. De overlast wordt feitelijk veroorzaakt door de ongebreidelde vestigingsmogelijkheden, ook in straten met een overwegend woonkarakter. Er hebben de laatste tijd de wijkvereniging naast de bekende klachten over café's dan ook de nodige klachten bereikt over overlast door andere horeca-vestigingen.

In de bestemmingsplannen Pieters- en Academiewijk is het aantal te vestigen café's aan een maximum gebonden. Tegen deze bepaling is overigens v.w.b. het nog niet onherroepelijk geworden bestemmingsplan Pieterswijk door de Horeca Kroonberoep aangetekend.

Daarnaast wordt vestiging van café's nog enigszins tegen gegaan doordat er op grond van de Algemene Politieverordening maar een beperkt aantal van de voor café's onontbeerlijke ontheffingen van de sluitingstijden worden verstrekt in onze wijk.

Zijn er in het bestemmingsplan nog grenzen gesteld aan het aantal café's, tegen het verschijnen van de ongebreidelde vestiging van koffieshops, restaurants en eetcafé's is met het bestemmingsplan in de hand niet veel te doen. In de Pieterswijk kunnen in alle panden met winkelbestemming (behalve in het kernwinkelgebied) en in de panden met de bestemming aanlooproute horeca-ondernemingen worden gevestigd. In de Academiewijk kan dit bovendien ook nog in de panden met een bedrijfsbestemming.

Levert dus het bestemmingsplan al niet veel problemen op voor wat betreft de vestiging van een horeca-onderneming, daar komt nog eens bij, dat men aan een middenstands- of VWO/HAVO-diploma al voldoende heeft om een onderneming te drijven waar alcoholhoudende drank wordt geschonken. Met een dergelijk diploma kan nl. een vergunning worden verkregen voor een café-bedrijf. De uit 1960 daterende Drink- en Horecawet laat toe dat met een café-vergunning men ook een eetcafé, restaurant, bistro, pizzeria, enz. kan drijven, mits het aantal componenten van de te verstrekken maaltijden beperkt blijft tot drie. Omdat voor het verkrijgen van een restaurantvergunning wel zeer hoge opleidingseisen gelden, worden dan ook veel restaurants in de wijk geëxploiteers via een café-vergunning en niet via een restaurantvergunning.

Samenvattend betekent het bovenstaande dat politie noch gemeente in de huidige situatie feitelijk reële middelen hebben om de ongebreidelde vestiging van horeca-ondernemingen tegen te gaan.

Wat valt er nu aan deze situatie te doen? In principe is het bestemmingsplan toch het meest aangewezen instrument om deze ontwikkelingen tegen te gaan. Vergelijkt men de bestemmingsplannen voor Pieters- en Academicwijk met b.v. het bestemmingsplan voor Pancras-West, dan blijkt dat in dit laatste een andere systematiek is gevolgd m.b.t. de bestemming van panden voor horeca-doelinden. Kunnen in Pieters- en Academicwijk horeca-ondernemingen in principe ongelimiteerd worden gevestigd in panden met winkel-, aanlooproute en (in de Academicwijk) bedrijfsbestemming, in het bestemmingsplan Pancras-West is per blokje geregeld waar horeca-gelezenheden mogen komen en is ook per blokje daarvoor een maximum aangegeven. Daarnaast is zelfs geregeld dat in bepaalde straten geen café's, e.d., mogen worden gevestigd. Er lijkt geen enkele reden te zijn waarom een dergelijke systematiek niet ook in de bestemmingsplannen voor onze wijken zou kunnen worden gevolgd: per blokje regelen waar en hoeveel horeca-vestigingen worden toegelaten en vestiging van horeca-ondernemingen ook uitdrukkelijk niet toelaten in straten met een erwend woonkarakter. Wat dit laatste betreft mag nog eens in herinnering worden geroepen dat in b.v. het ontwerp-bestemmingsplan Pieterswijk in dergelijke straten oorspronkelijk ook geen panden met winkelbestemming waren aangegeven. Terechte bezwaren daartegen hebben er toe ge-

"Odysseus reis" Fer Hakkaart, Leiden 3,60 br x 2,20 hg
Expositie leden Ars Aemula Naturee

leid dat panden die van oudsher winkel waren weer die bestemming kregen. Daarmee is echter toen tegelijk ook de deur open gezet voor vestiging van horeca-ondernemingen in dat soort panden. Vermoedelijk heeft niemand zich ten volle de reikwijdte van deze ontwikkeling gerealiseerd.

Herziening van de betrokken bestemmingsplannen in een richting als hiervoor aanhegven is een langdurige procedure. Zo is het huidige bestemmingsplan Pieterswijk -mede door allerlei Kroonberopen- thans nog niet onherroepelijk, hoewel het in de jaren 1978-1979 is opgesteld. Nu is er mede met het oog op de lange tijd die het kost bestemmingsplannen in te voeren in de op 1 januari 1985 in werking getreden Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing een nieuw instrument in het leven geroepen om ongewenste ontwikkelingen v.w.b. het gebruik van panden tegen te gaan: de zgn. leefmilieuverordening. Via een dergelijke verordening kunnen beperkingen worden gesteld aan het feitelijk gebruik van panden. Zo kan b.v. de bepaling worden opgenomen dat horeca-ondernemingen slechts in panden met een bepaalde bestemming (b.v. de huidige winkel-, etc. bestemming) mogen worden gevestigd wanneer de gemeente daarvoor op grond van de leefmilieuverordening een vergunning heeft afgegeven. De leefmilieuverordening kan daarbij als grond voor weigering van zo'n vergunning bevatten gevaar van overlast voor de omgeving. Zo'n situatie kan zich b.v. voordoen in een woonbuurt of in een buurt waar al erg veel horeca-vestigingen zijn. Binnen de korte periode van 9 maanden kunnen evt. bezwaren tot in hoogste instantie (in dit geval Gedeputeerde Staten van de Provincie) worden afgewikkeld en kan de verordening van kracht worden. Een leefmilieuverordening geldt in principe voor een periode van vijf jaar, met de mogelijkheid tot een eenmalige verlenging met nog eens vijf jaar. Daarna kan

voor het betreffende gebied niet nog eens een leefmilieuverordening worden gegeven. Er mag van worden uitgegaan, dat er dan een goed bestemmingsplan geldt in het betrokken gebied.

Al met al biedt dus een leefmilieuverordening in bovengenoemde zin een goed instrument om in afwachting van definitieve regeling in het bestemmingsplan de aantasting van het wonen in onze wijk door de huidige ongeremde vestiging van horeca-ondernemingen in de vorm van eetcafé's, koffieshops en restaurants e.d. tegen te gaan. Vorig jaar is door de Gemeente een zeer pril concept van een leefmilieuverordening voor de Pieterswijk -waarmee tevens een van de andere problemen in deze wijk te lijf kan worden gegaan: nl. de vestiging van kamerverhuurbedrijven in panden bestemd voor gezinsbewoning- in de gemeentelijke werkgroep voor Pieters- en Academicwijk en Levedaal-West gepresenteerd. Tot op heden is daar verder nog geen vervolg aan gegeven. Het bestuur van de Wijkvereniging vindt dat er bij de Gemeente op moet worden aangedrongen op zo kort mogelijke termijn een leefmilieuverordening in te voeren, niet alleen voor de Pieterswijk, maar ook voor de Academicwijk en Levedaal-West. Daarin moet de vestiging van horeca-ondernemingen aan banden worden gelegd op een manier als hierboven werd aangegeven. Daarna zou dan zo snel mogelijk een herziening moeten worden doorgevoerd van de huidige voor onze wijken geldende bestemmingsplannen, waarbij voor de vestiging van horeca-ondernemingen een soortgelijke regeling wordt getroffen als die thans in het bestemmingsplan Pancras-West geldt: per blokje aangeven waar en hoeveel horeca-vestigingen er mogen komen en in woonstraten de horeca-vestigingen wegbestemmen.

J. Wieleis /
L. Pijnacker.

..... b.v.
Doezastraat 21
tel. 120727

de Kempenaerstraat 28
Oegstgeest
tel. 154916 - 172308

In het hart van de stad

J.J. van der GEEST tweewielers

Fietsen, bromfietsen,
onderdelen, service,
reparatie, inruilen
PIETERSKERKGRACHT 4-6 ☎ 121775

BANKETBAKKERIJ — LUNCHROOM

OPGERICHT 1829

J. H. A. M. SNIJERS

SPECIALITEIT IN SPECULAAS

Botermarkt 15 — Tel. 122583

Amro Bank.
De bank waar je wat aan hebt.

Reactie Wijkvereniging op bijstelling verkeerscirculatieplan

Op 6 augustus jl. heeft de Wijkvereniging in een zaal van de Pieterskerk een vergadering voor de wijkbewoners belegd over de discussienota van de Gemeente met voorstellen voor een bijstelling van het huidige Verkeerscirculatieplan. Een groot aantal van de voorstellen raakt onze wijk niet. Voor de wijk is het meest belangrijke punt in de nota de uitwerking van een aantal varianten voor het terugdringen van de verkeersintensiteit in de Breestraat en op het Noordeinde, met een aantal daarbij behorende andere maatregelen. De uitkomsten van de discussie op de vergadering zijn neergelegd in een brief, die de Wijkvereniging 13 augustus aan de Gemeente heeft verzonden. Overeenkomstig de afspraak ter vergadering wordt deze brief hierbij in de Wijkkrant gepubliceerd. De brief luidt als volgt:

Leiden, 12 augustus 1986,

Burgemeester en Wethouders Gemeente Leiden,

Betreft: Reactie op bijstelling VCP (deel 1, discussienota)

Geacht College,

Op 6 augustus jl. heeft de Vereniging een vergadering voor de wijkbewoners belegd over Uw bij brief van 26 maart 1986 uitgebrachte discussienota over de bijstelling van het Verkeerscirculatieplan (VCP). Naar aanleiding daarvan geven wij U hieronder de reactie van onze Wijkvereniging op deze discussienota.

De reactie betreft meer in het bijzonder de verkeersproblematiek op de Breestraat en het Noordeinde en de daarvoor in de VCP-bijstelling gegeven oplossingen. De overige in de nota gedane voorstellen, die (mede) onze wijk raken, geven geen aanleiding tot opmerkingen.

In de VCP-bijstelling (pag. 85-90) worden vier varianten gegeven voor de toekomstige verkeerssituatie in de Breestraat:

variant 1: éénrichtings-verkeer (naar Kort Rapenburg toe)

variant 2: tijdelijke afsluiting (met een proef van zes maanden)

variant 3: uitsluitend busverkeer, voetgangers en fietsers ("Leidsestraat"-model)

variant 4: handhaving tweerichting-verkeer met maatregelen op Botermarkt en Vismarkt.

De Vereniging kan de opvatting van de Gemeente billijken, dat de situatie op de Breestraat verbeterd zou moeten worden door een verdere beperking van doorgaand verkeer (VCP-bijstelling, pag. 86). Hetzelfde geldt voor het Noordeinde. Het moet ons echter wel van het hart dat de oplossingen, die m.n. voor de Breestraat worden aangedragen erg zwart-wit zijn; er zal altijd wel een groep fel tegen zijn. Naar onze mening is in de VCP-bijstelling weinig creatief met de problemen omgegaan en niet gezocht naar oplossingen waar iedereen zich (redelijk) in zou kunnen vinden.

Wij wijzen hierbij ook op de tamelijk absurde situatie dat de Gemeente enerzijds de nood van de voetgangers in de Breestraat klaagt en dat diezelfde Gemeente het anderzijds toestaat dat

uitgerekend op het smalste stuk trottoir van de Breestraat (even zijde, tussen Vrouwensteeg en Kort Rapenburg) een tweetal terrassen zijn gevestigd, waardoor er voor voetgangers erg weinig ruimte over is op het trottoir. Daarnaast gedooft de Gemeente in de rest van de Breestraat op het trottoir een veelheid van obstakels voor de voetgangers in de vorm van reclameborden en uitstallingen. Tenslotte bevreemdt het ons ook dat er niet merkbaar wordt opgetreden tegen stoep- en andere foutparkeerders en hinderlijk laden en lossen in de Breestraat. Aanpak van deze zaken zou op zich al de verkeerssituatie in de Breestraat verbeteren; daarvoor hoeven geen ingewikkelde varianten bedacht te worden.

Onze reactie op de eerste drie van de hiervoor genoemde varianten voor de Breestraat kan overigens tamelijk kort zijn: ze worden door onze Vereniging afgewezen. De nadelen van deze varianten voor de bewoners in vooral (de rest van) de Pieterswijk zijn in alle gevallen nl. erg groot. Bewoners/auto-bezitters en ook bezoekers zullen erg ver om moeten rijden om hun woningen of andere bestemmingen te bereiken. Voorts zal het verkeer in en door het binnengebied van de wijk toenemen, al dan niet in de vorm van sluisverkeer. Daarbij zal men zich vermoedelijk nog minder dan thans gelegen laten liggen aan bepalingen m.b.t. éénrichtingsverkeer, e.d. De hele huidige verkeerscirculatie in de Pieterswijk (en deels ook in de Academiewijk), die gericht is op het weren van doorgaand verkeer in het binnengebied, zal onder druk komen te staan en mogelijk opengebroken moeten worden. De Vereniging is daar ten sterkste op tegen.

Om al deze redenen wijst de Vereniging de eerste drie varianten dan ook ten stelligste af. Dat geldt ook voor de voorgestelde proef van zes maanden om de Breestraat tijdelijk (op zaterdag) af te sluiten voor verkeer, niet zijnde openbaar vervoer, wielrijder of voetganger.

De Vereniging heeft een voorkeur voor het handhaven van tweerichting-verkeer in de Breestraat. Daarbij zou overigens wel het doorgaand autoverkeer door een aantal aanvullende maatregelen ontmoedigd moeten worden. Te denken valt hierbij aan verlaging van de maximum snelheid en het treffen van fysieke maatregelen. Sluisverkeer in de Pieterswijk zelf moet daarbij worden voorkomen. Wij hebben overigens de indruk dat de verkeersdruk in de Breestraat door de invoering van het nieuwe parkeerregiem al minder is geworden. Naast belemmering c.q. ontmoediging van doorgaand autoverkeer in de Breestraat zou uitvoering moeten worden gegeven aan het in de VCP-bijstelling (pag. 124 e.v.) genoemde plan van de ENFB (nota "Stap in") om het busverkeer in de Breestraat te verminderen door een aanpassing van het lijnennet. Tenslotte zou het fietsverkeer, al dan niet verplicht, over een aparte route -de Marktenroute en het Galgewater; evt ook de Langebrug- geleid kunnen worden.

Hoewel de verkeersproblematiek op het Noordeinde groter is omdat deze straat smaller is, is hij toch nauw verbonden met die op de Breestraat: maatregelen op de Breestraat zullen ook gunstig uitwerken op het Noordeinde. Daarnaast zou op het Noordeinde net als in de Breestraat het doorgaand verkeer ontmoedigd en beperkt moeten worden door het treffen van een aantal aanvullende maatregelen. Wanneer dit te weinig soelaas mocht blijken te bieden, dan zou kunnen worden overwogen om éénrichting-verkeer op het Noordeinde in te stellen in de richting van het Kort Rapenburg. Hoewel dit voor de bewoners in m.n. de Academiewijk en ook wel in de Pieterswijk stad-uit flink omrijden kan betekenen, moet dit omwille van de situatie op het Noordeinde maar voor lief worden genomen.

Hoewel we met onze reactie aan de late kant zijn, hopen we dat U deze toch ten volle bij de bijstelling van het VCP zult willen betrekken.

Hoogachtend,

L.P. Driessen, voorzitter,

J. Wieles, secretaris.

HART VAN DE STAD KRANT

De Joffers

JONGE MODE VOOR GROTE MATEN

maandag en dinsdag gesloten
woensdag t/m zaterdag
van 10.00 tot 17.30 uur
donderdag koopavond
Leiden, Kort Rapenburg 18
tel. 071 - 149930

HET SMALLE PANDJE
MET DE
BREDE SORTERING
SANDERS WIJNHUIS
»au fin bec«
DOEZA STRAAT 12

Pieterskerkhof 18
Gratis advies op bouwkundig gebied

Iedere donderdag van 20 tot 21 uur

**MODE
voor
MODE**

Breestraat 7
Tel. 143987

Rapenburg 83 en omgeving

Het gaat hier hoofdzakelijk over een klein gebied aan het Rapenburg, tussen Nonnensteeg en Kolfmakersteeg, dat deel uitmaakte van de stadsvergroting van 1386. Deze stadsvergroting omvatte een veel groter geheel, waaronder bv. het toernooiveld van de Graven van Holland (tussen Doelensteeg en Groenhazengracht). Uit handen van de Graaf ontving Gerard Alewijnse het Recht van verpachtingen met erfrecht. We slaan enkele eeuwen over. Op het eind van de 16e eeuw blijken al belangrijke stadsbestuurders op deze plek te wonen. Ook Marnix van St. Aldegonde woonde hier na zijn vlucht uit Antwerpen.

Uit het bonboek: "11 Juni 1594: Cornelis van Mierop aan Catharina van Heusden, weduwe van Mr. Hendrik Hagenooy een huis verkoopt met 2000 fl. contant en voor een aantal jaren 1200 fl. jaars en aan jonkheer Hugo van Nierop, Heer van Calslagen voor de Helft".
Het tweede huis wordt verkocht aan Gelis Elsevier, Gelis de Visser was executeur van Elsevier. J.ventura Elsevier verkoopt aan J. van Panhuijs, bewindhebber van de V.O.C.
"12 Januari 1658: aan Aegidius Albertus Panhuijs;
29 maart 1692: Cornelis van Egmond van den Nijenburg, schepen van Alkmaar en Baljuw van andere plaatsen, echtgenoot van Catharina van Panhuijs". Hun zoon Johan Aegidius van Egmond etc. overleed op 30 november 1730.
In 1742 komt het pand weer aan de familie Van Panhuijs en wel aan Maria Wendela.
"1760: Jonkvrouwe M.W. van Panhuijs, enige erfgenaam, vernoemt haar broer, Mr. Johan Hendrik van Panhuijs, Heere van Vliet etc. en haar zuster vrouwe Theodora Agatha van Heukelom geb. Panhuijs (Martijn van Heukelom in zijn leven Majoor ten dienste dezer landen)".
Deze verkopen rond 1770 aan Pieter Marcus, Raad dezer Stad. Burgemeester Pieter Marcus heeft dan beide panden in bezit en verbouwt ze tot één geheel. Er wordt een koetshuis gebouwd aan

de Nonnensteeg, aan de Kolfmakerssteeg komen de stallen. In 1801 wordt het pand verkocht aan Prof. Cornelis Boers "om 8200 fl. gereed geld".

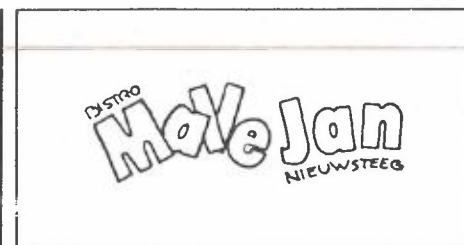
Bovenstaande gegevens komen uit het Bonboek.
In een uitgave van de firma Brill, het Scholasticum, komt een hoogleraar voor genaamd Carolus Boers. Deze werd in 1795 ontslagen omdat hij aanhanger der Stadhouderlijke partij was. Op 6 februari 1802 werd hij in zijn ambt hersteld. Cornelis en Carolus zijn waarschijnlijk één en dezelfde persoon.

Carolus Boers, geb. 1746, 6 juni te Voorschoten; overl. 1814, 20 mei te Leiden.

Na deze periode woonde er Johannes Kneppelhout van 1814-1885 (pseudoniem Klikspaan), die er hoogstwaarschijnlijk de bibliotheek in heeft laten aanbrengen. Prof. G.C.J. Vosmaer, geboren in 1854, kocht het pand in 1906. Hij bracht de Egyptische schilderijen aan in de gang, vanaf het trappenhuis naar de tuindeur. Staande voor Rapenburg 83, ziet men twee verschillende gevels met in het midden de voordeur; aan de rechter kant zijn twee kamers en suite, waarvan de achterkamer de eetkamer was met een Italiaans gestuct plafond, uitkijkend op de binnenplaats. Daarachter lag de keuken met zwart en wit marmer, marmeren aanrecht, blauwstenen gootsteen met twee waterpompen, één voor de regen en de ander voor grondwater. In de oorlogsjaren is door apotheker Kok nog gecontroleerd of dat water voldeed aan de toen geldende kwaliteitsnormen, en goed bevonden. Een hoge en brede schouw completeert het geheel. In de keuken bevindt zich een deur naar de kolenkelder. Het geheel is geverfd in indigo-blauw en mosterdgeel.

Links van de voordeur, via de hal te betreden, de grote voordeur met twee hoge in roeden verdeelde ramen met schouw en Lodewijk XV lambrizering, wit verguld, de wanden bespannen met jute en ingeweven leeuwen.

De in de wandbetimmering opgenomen deur leidt naar de bibliotheek, die zoals boven vermeld waarschijnlijk door Kneppelhout is ingericht.

Rabobank
staat dicht bij u

Rapenburg 63, tel. 149971

In de bibliotheek leidt een trap naar de gaanderij, die zich langs drie wanden uitstrekt.

De achterkamer bezit een schitterende monumentale schouw met spiegel, een monument gelijk. Ramen en openslaande deur gaan naar het terras, dat gedeeltelijk met marmer geplaveid is en met een balustrade is afgezet.

Met enkele treden komt men in een grote tuin, thans sterk verwilderd, maar in een simpele Marot-stijl ingericht. Prof. Siebolt heeft daar exotische planten ingezet, waaronder een vijgboom.

In de Nonnensteeg is een tuinmuur met ingang.

Achter de haldeur met geëst glas, is meteen een monumentale trap naar diverse grote kamers. De meeste ruimten zijn momenteel verhuurd aan studenten.

Kleine details, zoals mahonie ovale deurknoppen met ivoren uiteinden, completeren het geheel. Zou men verder spitten in het archief, dan zou waarschijnlijk nog heel wat boven water komen aan interessante gegevens omtrent diverse bewoners, hun levensstijl en hun interieurs. Het is te hopen dat de toekomstige eigenaar met liefde en zorg het geheel, inclusief de tuin, in oude luister zal herstellen en handhaven. Een eeuwenoud erfgoed is dat waard.

diverse gegevens uit het Leids Stadsarchief; dank aan mev. Vosmaer voor toelichting

R.J. van Crujisen

KOM IN TROPISCHE SFEREN

Fandango

COCKTAILS
BUITENLANDSE
BIEREN

TUSSEN 6 EN 7
HAPPY HOUR
(Cocktails halve prijs)

IDEAAL VOOR:
BORRELS / RECEPTIES

NOORDEINDE 49 LEIDEN
TEL. 071-141110

Portret van
Mr. J. Kneppel-
hout
door J.L. Cor-
net (+ 1840)

Ledenvergadering

Op dinsdag 30 september 1986 wordt een algemene ledenvergadering gehouden in een zaal van de Pieterskerk, ingang Klooststeeg 16. Aanvang van de vergadering: 20.15. Ook niet-leden zijn welkom.

Agenda.

1. Opening.
2. Verslag van de vorige ledenvergadering. Deze is op 18 februari 1986 gehouden; het verslag is opgenomen in de vorige wijkkrant, nr 37.
3. Mededelingen.
4. Bestuurswisseling. Wegens verhuizing naar buiten de wijk is de heer L.P. Driessen per 15 september afgetreden als voorzitter en bestuurslid. Het bestuur heeft de oud-voorzitter dhr. R.J. van Cruijssen bereid gevonden het voorzitterschap van de vereniging weer op zich te nemen. Het bestuur stelt dan ook voor hem tot voorzitter te benoemen. Voorts treedt mev. R. Gaarlandt-Meiners af als bestuurslid wegens drukke werkzaamheden. Mogelijk zal het bestuur ter vergadering nog een kandidaat voorstellen voor de vervulling van de daardoor ontstane vacature van bestuurslid. Eventuele andere kandidaten voor beide functies kunnen tot 29 september a.s. schriftelijk worden ingediend bij de Secretaris van de Vereniging, J.Wieles, Nieuwsteeg 25.

5. Evaluatie parkeerbeleid. Er wordt door de Gemeente naar gestreefd midden september de evaluatie van het nieuwe parkeerbeleid gereed te hebben. Deze komt vermoedelijk begin oktober in de Raadscommissie voor Ruimtelijke Ordening en Verkeer. In de ledenvergadering wordt een inventarisatie van knelpunten gemaakt en komt de vraag aan de orde hoe het best naar de Gemeente toe gereageerd kan worden.
6. Overlast horeca. Het bestuur heeft de laatste tijd meerdere klachten gekregen, niet alleen over overlast van café's, maar ook over overlast van koffieshops en een restaurant. De vestiging van dit soort gelegenheden in panden met een winkel- of bedrijfsbestemming is op dit ogenblik nauwelijks aan beperkingen onderhevig. Het Bestuur is van mening dat de Vereniging naar de Gemeente toe actie moet ondernemen om verdere ongebreidelde vestiging van koffieshops etc. te voorkomen. Zie over dit onderwerp ook het artikel elders in deze wijkkrant.
7. Wat verder ter tafel komt.
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

DIENSTENCENTRUM BINNENSTAD NAAR HOGEWOERD

Het Dienstencentrum Binnenstad beschikt sinds kort over nieuwe accommodatie aan de Hogewoerd 65. Naast de verplaatsing van de werkruimte naar de Hogewoerd kan men daardoor voor het eerst sinds jaren weer over een eigen ontmoetingsruimte beschikken. Deze ontmoetingsruimte valt uiteen in twee delen: koffiëbar en activiteitenruimte. Het is de bedoeling om er, bij voldoende belangstelling, een aantal vaste activiteiten te organiseren. Te denken valt aan een sociëteit, creatieve handvaardigheid, voorlichtingsbijeenkomsten, kaart- en sjoelmiddagen en cursussen. Daarnaast kan er gewoon worden binnengelopen voor een praatje, een kopje koffie, het lezen van een krant en een spelletje, kortom een "open huis" waar gezellig contact voorop staat. Voor advies en informatie kunnen oudere binnenstadsbewoners ook op Hogewoerd 65 terecht.

Galerie Denise Stephan

7.9.86 - 5.10.86
Olga Bontekoe
schilderijen, gouaches
Maja van Hall
beelden

12.20.86 - 16.11.86
Kees van Roenburg
schilderijen

Ars studio

7.9.86 - 28.9.86
Expositie, werken van leden
"Rond de Middellandse Zee"

Pieterskerk

do 25-9	Nat. Cie. Monumentenzorg	10.00-13.30
	Receptie 3 Octoberver.	16.00-22.00
za 27-9	rondleiding 200 pers.	15.30-18.30
	Haarlem opbouw Handige Handen	vanaf 19.00
zo 28-9	Handige Handen hele dag	
vr 3-10	3 oct. dankdienst	
za 4-10	Rijnlands Mannenkoor	optie
za 18-10	Kon.Chr.Zangersbond	vanaf 11.00
do 23-10	Symposium Veerstichting	gehele dag
vr 24-10	idem	tot 18.30
	diner optie	18.30-01.30
	opbouw Rommelmarkt	optie
		vanaf 18.30
za 25-10	Rommelmarkt	gehele dag
ma 27-10	Thanksgiving Service	
vr 31-10	opbouw Bachkoor	vanaf 20.00
za 1-11	Bachkoor Holland	
vr 7-11	DIES MFLS + feest	vanaf 08.30
za 8-11	afbr. MFLS-feest	t.12.00
vr 14-11	opbouw My Way	
za 15-11	My Way-feest	18.00-02.00
zo 16-11	afbr. My Way + schoonm.	tot 13.00

Bestuur

Het Bestuur van de Vereniging voor Pieters- en Academiewijk/Levendaaal-west is als volgt samengesteld:

L.P. Driessen voorzitter aftredend	N. v. Zuyt- brouckhof 14 tel. 143430
J. Wieles secretaris	Nieuwsteeg 25 tel. 141913
J.J.M. Gerritsen penningmeester	Rapenburg 20 tel.120072
J.H.A.M. Snijers lid	Botermarkt 15 tel. 122583
Mw. C. de Groot- Biermasz lid	Rapenburg 64
Mw. R. Gaarlandt- Meiners aftredend lid	Rapenburg 43
L.J.A. Pijnacker lid	Ruime Cons- cientiestr. 14

Lady Service Foundation Boetiek

Doezastraat 19
Geopend di/v/m za: 9-17 uur, do. koopavond

Als u in de lawine van reisgidsen door de bomen het bos niet meer ziet, ga dan naar CEBUTO, uw vakantie-specialist.

Beter uit met
REISBUREAU CEBUTO

Doezastraat 30 Leiden tel.071-133941

Opgaveformulier voor lidmaatschap

Bij deze geeft ondergetekende

naam: .....

adres:..... telefoon: .....

zich met ingang van ..... op als lid/donateur van de vereniging voor Pieters- en Academiewijk en Levendaal-west, en verklaart de contributie/donatie* ad f ..... + een eenmalige bijdrage ad f ..... te hebben overgemaakt op de giro/bankrekening van de vereniging.

Leiden, ...

.....

(handtekening)

postgironummer : 3664416

bank: Rabobank Leiden, nr.33 55 58 402

* contributie f 7,50 p.j., voor gezinnen f 10,- p.j.

opgaveformulieren kunnen bij bestuursleden worden afgegeven of naar postbus 11016 gezonden worden.